

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410158 Hanö

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0410158 Hanö

Kommun: Sölvesborg

Områdets totala areal: 247,7 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-13

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Staten

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1170 - Rev

6270 - Silikatgräsmarker

8230 - Hällmarkstorräng

9160 - Näringsrik ekskog

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Hanö bidrar till att uppfylla miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv.

På Hanö är de prioriterade bevarandevärdena ädellövskogarna och de beteshävdade gräsmarkerna. Natura 2000-området omfattar merparten av Hanö, vars toppiga profil på ett karaktäristiskt sätt höjer sig över Östersjön, samt strandnära vattenområden. Hanös avenboksdominerade ädellövskogar är i huvudsak yngre till medelålders, men präglas ändå av relativt gott om död ved och höga naturvärden. Även de öppna gräsmarkerna hyser höga

bevarandevärden, som dock påverkas negativt av hovhjordarnas höga betestryck. I havsområdet är reven och deras vegetation viktiga reproduktions- och uppväxtmiljöer för marin fauna.

Beskrivning av området

Hanö är en cirka 215 hektar stor restbergs- och drumlinbildning i Hanöbukten, strax öster om Listerlandet i Blekinges västra kustbygd. Berggrunden består av Karlshamnsgranit, som i sydväst överlagras av krita. Berget går i dagen över stora områden i nordost och öster, medan det i övriga delar överlagras av blockrik, sandig-moig morän samt fossila strandvallar med grus och klapper. Hanös högsta punkt ligger 60,2 meter över havet. Från högsta kustlinjen 53,4 meter över havet och neråt finns ett stort antal väl utbildade klapperstensfält, strandvallar och strandhak, som är viktiga informationskällor till Östersjöns sen- och postglaciala utvecklingshistoria.

Hanös natur karaktäriseras av urbergshällar som stupar brant mot havet i de nordöstra delarna. Mot väster och söder blir profilen flackare och öppna gräsmarker, buskmarker och lövskogar tar vid. Torra, stenbundna marker dominerar, men i söder finns även några mindre våtmarker. Lövskogen, som domineras av 50-80-årig, smalstammig avenbok, är en av Sveriges areellt största avenbokskogar. I träd- och buskskiktet finns även arter som skogslind, ek, alm (rödlistekategori akut hotad), ask (starkt hotad), lönn, björk, asp, klibbal, oxel, vildapel, säl, hassel och vildkaprifol. Enstaka tallar växer också på ön, medan gran som tidigare planterats in inte har lyckats etablera sig. Det är relativt gott om död ved i skogarna, men främst av klenare dimensioner. Bitvis finns ett rikare fältskikt och på vissa håll indikerar floran förhöjd kalkhalt i marken. I fältskiktet finns bland annat blåsippan, sårlåka och tandrot. Bland svampar och mossor har bland annat fläckticka, avenbokskremla (nära hotad), fällmossa, platt fjädermossa, stubbspretmossa och västlig hakmossa noterats i skogarna.

Hanös öppna gräsmarker återfinns främst på öns steniga västsida. De domineras av torrängar med övergångar mot gräshedar respektive friskängar och med inslag av fuktstråk i svackor. Kärlväxtfloran är fortfarande, trots en expanderande förbuskning och ett intensivt dovhjortsbete, relativt artrik med ett flertal hävdberoende arter, bland annat de rödlistade arterna backmåra (nära hotad), vårkällört (nära hotad) och busktörne (nära hotad). Buskmarksvegetationen är också artrik med flera olika blommande arter, bland annat den rödlistade flikrosen (nära hotad).

Berghällarna i nordost och öster karaktäriseras av en lågvuxen, torktålig hällmarksflora, med träd och buskar i sprickor och klippskrevor. På hällmarkerna samt i anslutning till skogs- och gräsmarker finns några mindre våtmarker, men eftersom flertalet torkar ut sommartid är floran relativt artfattig. Paddkärret vid Södra Vindhalla har dock ett kontinuerligt svagt tillflöde av vatten och håller en praktiskt taget oförändrad vattennivå även under sommarmånaderna. I en av våtmarkerna i söder, Äspudekärret, har den betesgynnade svampen sumpåkerskivling påträffats. På öns fossila strandvallar och klapperstensfält växer främst olika typer av lavar.

Hanös stränder är smala och består i väster och söder främst av stenar och block medan den östra strandzonen domineras av klippor och berghällar. Utanför stränderna blir det snabbt djupt. Hårdbottnar dominerar och även här är inslaget av block och stenar stort. Från cirka 0,6 meters djup finns tångbälten med blåstång och sågtång. Kring Hanö ligger ett antal mindre öar och skär, de flesta i stort sett inte mer än stora stenar och i det närmaste helt kala.

Hanös förhållandevis isolerade läge har medfört att faunan är relativt artfattig och de inplanterade dovhjordarna är det enda större däggdjur som finns vilt på ön. Under vår och höst lockar ön till sig stora mängder rastande fåglar. Bland häckande arter finns bland annat ejder (sårbar), stenskvätta, mindre flugsnappare, sånglärka (nära hotad), hämpling, rosenfink (sårbar), mindre hackspett (nära hotad) och något enstaka par törnskata. Öns småvatten hyser minst fem olika groddjur, bland annat större vattensalamander och den rödlistade strandpaddan (sårbar). Vid landmolluskinventeringar har 19 arter påträffats, bland annat tandpuppsnäcka. Av insekter har

vedskalbaggarna *Hylis foveicollis* och *Anobium fulvicorne* (nära hotad) noterats på döda grenar av ask respektive avenbok. Ön hyser även en ganska artrik dyngbaggefauna, med bland annat smal frölöpare (nära hotad). Hanös fjärlsfauna är rik med cirka 200 noterade arter. Vissa av dessa är bofasta, till exempel den rödlistade silversmygaren (nära hotad), medan andra bara uppehåller sig på Hanö under kortare perioder. Tvärstrekat mottfly (nära hotad) som påträffats på ön hör eventuellt till den senare kategorin.

På Hanö har det sannolikt funnits säsongsmässiga fiskebosättningar åtminstone sedan medeltiden och sedan 1830-talet har ön haft en stadigvarande permanent befolkning. Hanö är numera även ett välbesökt utflyktsmål. Hanös vegetation har genomgått stora förändringar under de senaste århundradena. Från att ha varit till stora delar skogsbevuxen i början av 1800-talet hade den genom ett intensivt kreatursbete och skogsavverkningar omvandlats till ett öppet och i det närmaste trädlöst landskap under 1900-talets första hälft. Under mitten av 1900-talet upphörde kreatursbete och avverkningar, parallellt med att dovhjortar planterades in på ön. Hjortstammen har sedan ökat markant, vilket påverkar öns kärlväxtflora negativt.

Vad kan påverka negativt

Hela landområdet:

- Direkt eller indirekt tillförsel av näringsämnen, jordförbättrings- eller bekämpningsmedel, till exempel genom tillskottsutfodring av betesdjur eller näringsläckage, avmaskning av betesdjur i naturbetesmarkerna med preparat som hotar dynglevande insekter, kalkning (större vattensalamander är dock känslig för försurning och kan därför behöva lokala pH-höjande åtgärder), direkt användning eller indirekta utsläpp av oljor och olika typer av kemikalier.
- Beskuggning av eller igenväxning i anslutning till ädellövträd eller vid småvatten som kräver mer öppna förhållanden.
- Konkurrens från för området främmande arter.
- Ändrad hydrologi av andra orsaker än naturliga.
- Slitage och störningar av det rörliga friluftslivet på djur- och växtliv.

Skog:

- Avverkningar, felaktiga röjningar eller bortplockning/förstörelse av död ved, som leder till att värdefulla element eller strukturer försvinner (till exempel grov död ved, hålträd, mulmträd eller värdefulla buskar) eller ljus- och fuktförhållanden ändras så snabbt eller så mycket så störningskänsliga organismer påverkas negativt.
- Bristande trädkontinuitet, som på sikt leder till att ersättningsträd saknas när de gamla träden dör. Föryngring av ädellöv är en förutsättning för framtida kontinuitet av gamla och/eller grova träd.

Öppna betesmarker:

- Upphörd beteshävd, felaktigt betestryck.
- Förbuskning av öppna marker.

Hav:

- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet. Även främmande arter, så som svartmunnad smörbult, kan påverka artsammansättningen.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området:

- Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller generellt 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Vid Hanö har Länsstyrelsen år 2016 beslutat om utökat strandskydd till 300 meter.

- Större vattensalamander är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddad.

- Områdets marina vatten skyddas enligt vattendirektivet och havsmiljödirektivet.

Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap miljöbalken, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2012:18. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet.

- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Behov av åtgärder:

- Hanö omfattas för närvarande inte av någon typ av områdesskydd enligt Miljöbalken 7 kap 2-6, 9, 30 §§. Frågan om bildande av naturreservat på Hanö togs upp första gången redan på 1970-talet och har åter varit aktuellt sedan slutet av 1990-talet. Staten köpte området i slutet av år 2016 och målet är att inrätta ett naturreservat under år 2017.

- Minskat betetryck och minskad negativ påverkan av stödutfodring i hela landområdet.

- Buskröjning i igenväxande delar av gräsmarkerna.

- Träd- och buskförnyngsåtgärder i skogsmarkerna.

- Luckhuggning i delar av skogsmarkerna för att skapa viss luckighet och solnedstrålning.

- Vid behov röjning av igenväxningsvegetation kring salamander- och paddlekvattnen.

- Uppföljande inventering av naturtypen rev samt av arten större vattensalamander..

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och -arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1170 - Rev

Areal: 55,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Rev består av sten eller block som höjer sig över omgivande botten. Välmående rev har täta blåstångsbälten och en intakt zonering av växtsamhällen. Reven är ofta artrika med fisk samt mjuk- och hårbottenarter.

Hanös stränder är smala och domineras av hårbottnar med inslag av sand och grus. På Hanös östra kust domineras strandzonen av klippor och berghällar. Utanför stränderna blir det snabbt djupt. Hanö uppvisar en riklig förekomst av makroalger, som domineras av rödalgerna fjäderslick och kräkel/gaffeltång samt av blåstång. Dessa finns främst längs Hanös norra och västra kust.

Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och dess inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som måttlig på grund av övergödning och miljögifter (2013).

Bevarandemål

Arealen rev runt Hanö ska vara minst 55 hektar. Reven ska präglas av en naturlig zonering och djuputbredning av fastsittande alger och filtrerande djur. Utbredningen av de typiska arterna sågtång, blåstång och blåmussla ska vara stabil eller öka. Revens förutsättningar som reproduktions- och uppväxtområden för till exempel sill och blåmussla ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk.

Vattenkvaliteten ska vara god och den antropogena belastningen i form av fysiska skador, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Sedimentationen bör vara begränsad. Naturtypen ska vara oförändrad med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen och miljöstatus enligt havsmiljöförordningen ska vara minst god och får inte försämrats.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott. Vattenkvaliteten behöver förbättras främst genom minskad övergödning. Området inventerades år 2006 och en uppföljande inventering är önskvärd.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 14,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hanös silikatrika gräsmarker finns främst på öns steniga västsida. Gräsmarksvegetationen karaktäriseras av torrängar med övergångar mot gräsheddar respektive friskängar, samt med inslag av fuktängar i svackor. Kärnväxtfloran är, trots förbuskning och ett intensivt dovhjortsbete, fortfarande relativt artrik med ett flertal hävdberoende arter som backnejlika, jungfrulin, sandmaskrosor, darrgräs, stagg, hirsstarr och snårstarr, samt de rödlistade arterna backmåra (nära hotad) och busktörne (nära hotad). I buskskiktet finns hagtorn och slån, samt flera björnbärs- och vildrosarter, bland annat den rödlistade arten flikros (nära hotad).

På Hanös västra sida finns även ganska stora arealer utvecklingsmarker mot silikatgräsmarker. Markerna är relativt öppna och har delvis hävdgynnad vegetation med arter som knägräs, vårtåtel, backnejlika, ängsviol och blodrot. Med mindre intensivt hjortbete, eller gärna tamdjursbete, samt avvägda röjningar bör en större del av utvecklingsmarkerna på sikt nå tillräckliga kvaliteter för att kunna klassas som naturtypen silikatgräsmarker.

Inventeringar av dynglevande skalbaggar på Hanö har visat på en ganska artrik dyngbaggefauna. Den rödlistade skalbaggen smal frölöpare (nära hotad) är också noterad i området.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara minst 30 hektar (varav cirka 15 hektar för närvarande är utvecklingsmark). Gräsmarken ska vara präglad av bete. Kärnväxtfloran ska vara artrik och domineras av hävdgynnade arter som backnejlika, jungfrulin, darrgräs och hirsstarr. Betesmarken ska huvudsakligen vara öppen med inslag av ett artrikt träd- och buskskikt, där dessa står som solitära hagmarksträd, väl avgränsade buskage samt i bryn. Inslaget av träd, buskar, sly eller ohävsarter, som kan bedömas som igenväxningsvegetation, ska vara liten. Kulturspår, som till exempel stenmurar, ska till största delen vara solexponerade och fria från lövsly och träd så att dessa inte beskuggas eller skadas av stammar eller rotsystem.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som minskande. Ett allt för hårt betestryck från öns dovhjortar har gjort att den hävdgynnade floran gått tillbaka under många år, samtidigt som silikatgräsmarkerna förbuskats. Ett mer moderat hjortbete, eller gärna tamdjursbete, samt omfattande men väl avvägda röjningar av buskskiktet behövs för att naturvärdena ska bevaras och utvecklas.

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 41,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hanös östra och nordöstra delar karaktäriseras av berghällar med en lågvuxen, torktålig hällmarksflora samt med enstaka träd och buskar i sprickor och klippskrevor. På urbergshällarna finns även några småvatten. I fältskiktet finns bland annat gul fetknopp, kärleksört, backnejlika, vårtåtel, pillerstarr, sandmaskrosor, sandnarv, bergsyra och den rödlistade arten vårkällört (nära hotad). Träd- och buskskiktet är artrikt med bland annat oxel, hagtorn, nyponros, hallon, fläder, rönn, olvon, slån, ek och ask (starkt hotad). Ett av områdets småvatten är lekvatten för strandpadda (sårbar), men fungerar dåligt vissa år, då det kan torka ut för tidigt. Vattnet restaurerades våren 2016.

Bevarandemål

Hällmarksområdena är öppna och arealen är minst 42 hektar. Träd och buskar, exempelvis lövsly, som bedöms som igenväxningsvegetation förekommer inte. Kärlväxtfloran domineras av konkurrenssvaga arter som gul fetknopp och vårtåtel. Det ska finnas en stabil population av vårkällört.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott.

9160 - Näringsrik ekskog

Areal: 74,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hanös skogar domineras av 50-80-årig, smalstammig avenbok och utgör ett av Blekinges, och Sveriges, areellt största avenbokskogsbestånd. I träd- och buskskiktet finns även alm (akut hotad), skogslind, ek, ask (starkt hotad), lönn, björk, asp, klibbal, oxel, vildapel, fågelbär, säl, hassel, olvon, skogstry, vildkaprifol, berberis och benved. På en del träd växer murgröna. Det intensiva dovhjortsbetet leder till att det i stort sett inte sker någon förnygring i träd- och buskskikt. Det finns relativt gott om död ved, främst av klenare dimensioner. I de rena avenboksbestånden är skogen överlag mycket tät och markvegetationen sparsam, men där skogen är mer varierad och lövverket mer ljusgenomsläppligt blir fältskiktet rikare och på sina håll, särskilt i de sydöstra delarna, indikerar florän förhöjd kalkhalt i marken. Kärlväxtfloran utgörs av arter som buskstjärnblomma, blåsip, tandrot, sårläka och St Pers nycklar. Man kan även hitta bland annat fläckticka, avenbokskremla (nära hotad), fällmossa, platt fjädermossa, stubbspretmossa och västlig hakmossa i skogarna.

Bevarandemål

Arealen näringsrik ekskog ska vara minst 75 hektar. Småskaliga naturliga processer, som trädens förnygring, åldrande och avdöende, samt omkullfallna träd och luckbildning, men även måttligt bete, ska påverka dynamik och struktur. Avenbok, lind och ek ska utgöra de dominerande trädslagen. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas gamla individer och förnygring av nya som efterträdare av främst ek, avenbok, lind och hassel, men även av andra i området värdefulla träd- och buskarter. Det ska finnas rikligt med död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar. Det ska finnas typiska arter av kärlväxter såsom sårläka och buskstjärnblomma, samt mossor som fällmossa och platt fjädermossa.

Bevarandetillstånd

Naturtypens bevarandetillstånd bedöms vara ordinärt eller minskande. Skogsmarkerna är kraftigt påverkade av bete från öns stora dovhjortstam. Art- och individtätheten i fält- och buskskikt är negativt påverkad, liksom träd- och buskskiktets förnygringsmöjligheter.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den större vattensalamandern är beroende av fuktiga men ändå varma miljöer. Större delen av året tillbringar arten på land, ofta i fuktig lövdominerad skog där den håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smånagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng. Den påträffas även sällsynt på öppen mark som till exempel i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. Spridningsbenägenheten är dålig och salamandrarna rör sig främst inom 50-300 meter från lekvattnet. Salamandrarna är bara aktiva på natten eller varma regniga dagar.

Den större vattensalamandern leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar. Vanligen är lekvattnet en damm eller ett kärr i betesmark eller annan öppen mark, men de leker också i gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, skogskärr, hällkar, diken samt små skogstjärnar. Dammarna ska vara solbelysta, fisk- och kräftfria och vattenkvaliteten ska vara god; inte för näringsrikt och inte för lågt pH. Artens larver har en lång akvatisk utvecklingsperiod och är därför känsliga för uttorkning av vattenmiljön.

Större vattensalamander är inte rödlistad i Sverige. Arten är beroende av ett komplext landskap, med landmiljöer där det finns gott om död ved, stenrösen, stubbar och andra strukturer där de kan övervintra och söka skydd, och rika akvatiska miljöer där de kan leka. Dessutom måste det finnas lämpliga vandringsvägar mellan lekvattnen och landmiljöerna i form av dikeskanter, fuktiga stråk, buskmarker och lövskogar. Det största hotet mot arten, liksom mot andra groddjur, är förlusten av deras livsmiljöer. Många öppna marker har planterats med gran eller blivit åkermark, vilket har gjort att miljöer där salamandrarna tillbringar tiden på land har försvunnit. Många lekvatten har också förstörts genom övergödning, inplantering av fisk eller kräftor, igenväxning och utdikning.

Större vattensalamander har påträffats i tre hällkar/lekvatten på Hanö år 2005. Fynd av larver har rapporterats från ett av vattnen 2009. Större vattensalamander inventerades även på Hanö år 2009, men inga individer observerades, endast mindre vattensalamander hittades.

Bevarandemål

Större vattensalamander ska förekomma i området. Lekvattnen/hällkaren i området ska vara solbelysta och fria från fisk, och inte vara igenväxta. Större vattensalamander ska ha goda förutsättningar för uppehälle och övervintring i de omgivande landmiljöerna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för större vattensalamander bedöms som ordinärt.

Dokumentation

- Andersson, G & Nilsson, T. 1985. Hanös häckfåglar. Blekinges Natur. Årsbok för Blekingesk naturvård. Sid 125-162
- Arenlind, W. 1999. Hanös natur med utblickar längs Blekingekusten. Hepatica AB, Malmö
- ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala
- Artportalen. www.artportalen.se (uttag sommaren 2016).
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, www.helcom.fi
- Högskolan i Kalmar. 2006. Marin inventering av makrovegetation öster om Listershuvud naturreservat, runt Hanö och Malkvarn, hösten 2006. Rapport 2006:10. ISSN: 1402-6198
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1993. Ängar och hagar i Sölvesborg. Hanö. Objnr 83.062
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2002. Förslag till bildande av naturreservatet Hanö i Sölvesborgs kommun, Blekinge län
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 2016. Beslut om utvidgat strandskydd i Sölvesborgs kommuns kust- och skärgård, Dnr 511-4307-15
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10
- Naturvårdsverket 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11
- Olsén, L-G. 1998. Inventering av främst Vertigo angustior 1998. Opublicerad rapport. Länsstyrelsen i Blekinge län
- Svensk Naturförvaltning 2006. Typiska arter och dovhjorts bete på Hanö - Delrapport II. Opublicerad rapport. Länsstyrelsen i Blekinge län.
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1989. Berggrundskartan 3E Karlshamn SO. SGU Serie Af nr 168
- Sveriges Geologiska Undersökning. 1993. Jordartskartan 3E Karlshamn SO. SGU Serie Ae nr 116
- VISS VattenInformationsSystem Sverige, www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-17).
- Wolgast, J & Nilsson, J. 2004. Hanös häckfåglar. Fågelinventering på Hanö 2004. Fåglar i Blekinge, nr 4, 2004, sid 129-160

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta

Natura 2000 - SE0410158 Hanö

